

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія інвалідності та реабілітації»

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Психології
Семестр	2
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська

Викладач	Доктор психол. н., проф. Михальчук Наталія Олександрівна
Контактна інформація	Natasha1273@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація

Вивчення ОК «Психологія інвалідності та реабілітації» є важливою складовою професійної підготовки майбутніх психологів, оскільки забезпечує формування знань, практичних умінь і професійних компетентностей, необхідних для організації та проведення психологічної реабілітації в сучасному українському суспільстві в зв'язку з війною в Україні, великою кількістю травматичних ситуацій, які мають місце в сучасний період часу.

ОК «Психологія інвалідності та реабілітації» передбачає ознайомлення здобувачів освіти із сутністю і завданнями сучасної психології інвалідності та реабілітації, державною соціальною політикою стосовно людей з інвалідністю, основними бар'єрами у суспільстві, пов'язаними з інвалідністю, основами соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідизуючими захворюваннями, етапами проведення соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідизуючими захворюваннями, а також складанням плану та розробкою програми соціально-психологічної реабілітації для людей із різними психічними станами та захворюваннями. Здобувачі освіти мають добре розуміти вимоги до особливостей проведення соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідизуючими захворюваннями, знати класифікацію методів психологічної реабілітації, вимоги до останніх не лише зі сторони користувачів засобами соціально-психологічної реабілітації. ОК «Психологія інвалідності та реабілітації» передбачає вміння здобувачів освіти володіти методами і засобами, технологіями соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідизуючими захворюваннями, сучасними засобами реабілітації військовослужбовців, їхніх сімей та людей, які отримали травми війни.

Знання сучасних підходів до психології інвалідності та реабілітації допомагає психологу ефективно проводити психодіагностичні дослідження з різними категоріями клієнтів: дітьми, підлітками, здобувачами освіти, дорослими,

	сім'ями, педагогами, військовослужбовцями, їхніми сім'ями, релокованими особами та іншими цільовими групами. Володіння методами ефективної соціально-психологічної реабілітації дозволяє успішно проводити реабілітаційну роботу з клієнтами.
Мета та цілі	«Психологія інвалідності та реабілітації» має за мету формування у здобувачів освіти теоретичних основ сучасної психології інвалідності та реабілітації, розуміння сучасних шляхів розвитку і структури сучасних знань у галузі даної науки, значення взаємозв'язку теоретичних і практичних знань, їх прикладної значущості в рішенні питань з інших галузей психології, медицини і клінічної психології, патопсихології тощо, а також опанування основами складання корекційно-розвивальної та реабілітаційної програми певної особистості. Основною метою курсу “Психологія інвалідності та реабілітації” є вирішення конкретних питань з підготовки теоретичного та практичного матеріалу щодо надання конкретної психологічної допомоги клієнтові. Так, здобувач освіти, вивчаючи даний курс, спрямовує попередню теоретичну підготовку з психологічних дисциплін на подолання особистісних та групових проблем, конфліктності та когнітивного дисонансу з метою формування професійних терапевтичних вмінь, що позитивно впливає на оволодіння ними прийомами здійснення ефективної соціально-психологічної реабілітації. Завдання: оволодіння теоретичними основами психології інвалідності та реабілітації як галузі сучасних психологічних знань; закономірностями забезпечення правової підтримки людей з обмеженими фізичними можливостями в різних країнах; методами сучасної психологічної та соціально-психологічної реабілітації; вимогами до засобів здійснення соціально-психологічної реабілітації; вимогами до світової практики з проблеми зайнятості інвалідів; особливостями організації вимірювання і шкалами психодіагностичних методик; особливостями усунення причин соціальної та емоційної міжособистісної ізоляції в світовій практиці; оволодіння етичними нормами здійснення психологом соціально-психологічної реабілітації; вміннями розробляти засоби соціально-психологічної реабілітації для клієнтів із різними психічними проблемами та захворюваннями.
Результати навчання	По завершенні вивчення дисципліни здобувачі освіти зможуть розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість; розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість; оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації; вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності; здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності; надавати кваліфіковану психологічну допомогу особистості у складних життєвих ситуаціях для активізації ресурсів її життєстійкості; демонструвати навички надання психологічної допомоги особам з інвалідністю, здійснювати розробку методів психологічного супроводу в адаптації до нових життєвих умов, застосування методів емоційної та когнітивної саморегуляції для гармонізації психічного стану та оптимізації власної діяльності. Знання, здобуті при вивченні курсу є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації психологів. Розвиток професійного мислення майбутнього психолога; використання отриманих знань для подальшого саморозвитку.
Soft skills	Розвиток «гнучких навичок» - soft skills: навичок комунікації, аналіз та інтерпретація психологічних творів, кейсів, творчих завдань, здатність брати на

себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння злагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості зворотного зв'язку / допомоги від колег, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше), здатність відрефлексовувати власну професійну діяльність.

Пререквізити

Особистість в екстремальних умовах. Теорії розвитку особистості. Розвиток комунікативної компетентності та етика професійного життя психолога.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	Бали
Тема 1. Еволюційний погляд на дефініцію «інвалідність». Реабілітація осіб із інвалідизуючими захворюваннями	Вивчення лекційного матеріалу, опанування теоретичного матеріалу «Державна соціальна політика стосовно людей з інвалідністю»; «Вивчення історії розвитку і розв'язання проблем інвалідності»; «Основні бар'єри у суспільстві, пов'язанні з інвалідністю»; «Основи соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідизуючими захворюваннями».	Експрес опитування, складання термінологічного словника за ключовими словами, вправи для закріплення дефініцій та матеріалу з теми. Виконайте творчі завдання: 1. Дайте визначення науковим дефініціям, які використовуються у науковій літературі і практичній роботі соціальних працівників, психологів, соціальних педагогів: «інвалід», «інвалідність», «люди з особливими потребами», «люди з обмеженими фізичними можливостями», «люди з функціональними обмеженнями», «люди з інвалідністю», «люди з обмеженнями життєдіяльності». Підготуйте презентацію на одну із тем. 2. Охарактеризуйте державну соціальну політику стосовно людей з інвалідністю. Підготуйтеся до участі у дискусії на цю тему. 3. Розкрийте особливості вивчення історії розвитку і розв'язання проблем інвалідності. Напишіть наукову роботу на дану тему. 4. Опишіть основні бар'єри у суспільстві, пов'язанні з інвалідністю. Підготуйтеся до участі в діловій грі. 5. Розкрийте основи соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідизуючими захворюваннями. Напишіть есе на цю тему. 6. Назвіть та охарактеризуйте етапи соціально-психологічної реабілітації людей з інвалідизуючими захворюваннями. Складіть план та програму соціально-психологічної реабілітації одного пацієнта, якого Ви оберете, з певним захворюванням. 7. Напишіть реферат на одну із тем. Підготуйтеся до захисту цієї теми з презентацією: - Опишіть психологічні особливості здобувачів вищої освіти з інвалідністю. - У чому полягає підтримка здобувачів вищої освіти з інвалідністю. - Опишіть роботу структурних підрозділів вищих закладів освіти, створених для роботи зі здобувачами освіти з інвалідністю. - Охарактеризуйте особливості проведення міжкультурних досліджень пізнавальних процесів здобувачів вищої освіти з інвалідністю. - Розкрийте сутність теорій когнітивного	6

		навчання здобувачів вищої освіти з інвалідністю. - Опишіть спеціальні види робіт зі здобувачами вищої освіти з інвалідністю. - Опишіть спеціальні види робіт з сім'ями здобувачами вищої освіти з інвалідністю. Підготовка до тестування з теми.	
Тема 2. Сучасні підходи до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу. «Правовий підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями»; «Соціально-середовищний підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями»; «Психологічний підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями»; «Суспільно-ідеологічний підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями»; «Промислово-економічний підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями»; «Анатомо-функціональний підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями».	Підготовка доповіді, тестів, есе. Виконання практичних завдань. 1. Охарактеризуйте сучасні підходи до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями. Підготуйте презентацію з даної теми. 2. Охарактеризуйте правовий підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями. Підготуйтеся до участі у дискусії на цю тему. 3. Опишіть особливості соціально-середовищного підходу до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями. Напишіть наукову роботу на дану тему. 4. Охарактеризуйте психологічний підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. 5. Опишіть особливості суспільно-ідеологічного підходу до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями. Підготуйтеся до участі в діловій грі. 6. Охарактеризуйте промислово-економічний підхід до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями. Напишіть есе на цю тему. 7. Проаналізуйте сутність анатомо-функціонального підходу до вивчення і розв'язання проблем людей з обмеженими можливостями. Підготуйтеся до участі в діловій грі. 8. Напишіть реферат на одну із тем. Підготуйтеся до захисту цієї теми з презентацією: - Наведіть етапи проведення соціальної реабілітації людей з обмеженими можливостями. - Оберіть певне соматичне захворювання та окресліть етапи проведення соціальної реабілітації людей з обмеженими можливостями з цим захворюванням. Розробіть програму соціально-психологічної реабілітації для даної людини. - Оберіть певне психічне захворювання та окресліть етапи проведення соціальної реабілітації людей з обмеженими можливостями з цим захворюванням. - Окресліть особливості світової практики з проблеми зайнятості інвалідів. - Правова підтримка людей з обмеженими фізичними можливостями в різних країнах.	6

		9. Напишіть творчу роботу «Моделювання соціально-психологічної реабілітації дітей з інвалідністю». Підготовка до тестування з теми.	
Тема 3. Соціальна політика європейських країн стосовно осіб з інвалідністю. Основи складання корекційно-розвивальної програми певної особистості	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу «Основні положення форуму з європейської соціальної політики, який відбувся в березні 1996 року в Брюсселі». «Соціальний статус людей з обмеженими фізичними можливостями в різних країнах». «Основні положення Конвенції ООН про права інвалідів, що була прийнята 16 грудня 2009 р.». «Основи складання корекційно-розвивальної програми певної особистості».	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анутованн я основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються основи складання корекційно-розвивальної програми певної особистості. Виконайте творчі завдання: 1. Охарактеризуйте основні положення форуму з європейської соціальної політики, який відбувся в березні 1996 року в Брюсселі. Підготуйте презентацію з даної теми. 2. Окресліть соціальний статус людей з обмеженими фізичними можливостями в різних країнах. Підготуйте до участі у дискусії на цю тему. 3. Охарактеризуйте основні положення Конвенції ООН про права інвалідів, що була прийнята 16 грудня 2009 р. Підготуйте до участі у бесіді на цю тему. 4. Опишіть основи складання корекційно-розвивальної програми певної особистості. Напишіть есе на цю тему. 5. Опануйте презентацію до Лекції 2. Проведіть власне психодіагностичне дослідження певного респондента. Складіть та обґрунтуйте доцільність етапів корекційно-розвивальної програми для даної особистості. 6. Напишіть творчу роботу на одну із тем. Підготуйте до її презентації на занятті: - Етапи проведення соціально-психологічної реабілітації людей з обмеженими фізичними можливостями. - Етапи соціально-психологічної реабілітації хворих на шизофренію. - Етапи соціально-психологічної реабілітації хворих на олігофренію. - Змодельуйте певне реабілітаційне заняття, окресліть його мету та завдання. - Наведіть етапи соціально-психологічної реабілітації хворих з ішемічним інсультом. - Наведіть етапи соціально-психологічної реабілітації хворих з нетрадиційним токсичним інсультом. - Наведіть етапи соціально-психологічної реабілітації хворих з інфарктом міокарда. - Наведіть етапи соціально-психологічної реабілітації хворих з діабетичною хворобою I типу. - Наведіть етапи соціально-психологічної реабілітації хворих з ускладненнями від	6

		діабетичної хвороби. - Наведіть етапи соціально-психологічної реабілітації хворих з нейропатією. Підготовка до тестування з теми	
Тема 4. Світовий досвід щодо врегулювання питань усебічної інтеграції громадян з обмеженими можливостями в суспільне життя	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Правова підтримка людей з обмеженими фізичними можливостями в різних країнах». «Світова практика з проблеми зайнятості інвалідів». «Усунення причин соціальної та емоційної міжособистісної ізоляції в світовій практиці». «Програма психологічної реабілітації «Крок до свободи».	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анотування основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються моніторингові дослідження, що висвітлюють світовий досвід щодо врегулювання питань усебічної інтеграції громадян з обмеженими можливостями в суспільне життя. Виконайте такі творчі завдання: 1. Охарактеризуйте основні положення правової підтримки людей з обмеженими фізичними можливостями в різних країнах. 2. Опишіть світову практику з проблеми зайнятості інвалідів. 3. Охарактеризуйте шляхи усунення причин соціальної та емоційної міжособистісної ізоляції в світовій практиці. 4. Опишіть основні положення програми психологічної реабілітації «Крок до свободи». 5. Побудуйте власне авторську презентацію програми психологічної реабілітації пацієнта з певним захворюванням за прикладом «Крок до свободи». 6. Напишіть творчу роботу на одну із тем. Підготуйтеся до її презентації на занятті: - Ізоляція і фрустрація як домінуючі проблеми соціально-психологічного стану інвалідності. - Три типи ізоляції особистості: міжособистісна, яка переживається як самотність, тобто ізоляція від інших членів суспільства; внутрішньоособистісна, яку інтерпретують як процес, за допомогою якого людина ніби «відокремлює один від одного частини самого себе», коли людина нівелює власні почуття або прагнення, приймає «потрібно» і «слід» за власні бажання, не довіряє власним судженням або сама від себе «блокує власний потенціал»; екзистенційна ізоляція, яка розглядається як фундаментальна характеристика – віддаленість людини від світу. - Соціальний та емоційний типи міжособистісної ізоляції. - Концептуальна модель самотності. - Рівні незадоволення потреб: емоційний, когнітивний, психосоціальний. - Стани особистісної депривації: депривація емоційна, депривація когнітивна та депривація соціальна. - Проблема соціальної фрустрованості як найбільшою мірою значуща соціально-	6

		психологічна проблема. - Деструктивний потенціал ситуації інвалідності. - Планування ефективної реабілітаційної роботи з людьми з особливими потребами. 7. Напишіть есе, в якому Ви окреслите особливості психологічного стану особистості з особливими потребами: емоційної, когнітивної і поведінкової сфер. Емоційна сфера: емоційна сенситивність і лабільність з елементами тривоги і депресії, які нерідко приймають латентний характер зі схильністю до набуття хронічного стану; переживання нудьги, внутрішнього конфлікту між прагненням до самостійності і соціальної залежності; переживання самотності, ностальгія по друзях, обмеження чуттєвого кола сприйняття навколишнього світу і, як результат, – наростання підозрілості і паранояльних відчуттів. Когнітивна сфера: характерною є ригідність суджень; монологізація мислення; схильність до надцінних утворень, що часом доходить до примарної налаштованості; зміщення хронотипів хворобливих переживань в минуле і тривожно-очікувальна спрямованість їх у майбутнє (хвороба, утиск прав, смерть); переживання так би мовити «культурного конфлікту» між раніше опанованими цінностями і способом життя. Поведінкова сфера: зростає готовність до конфліктів; переживання власної безпорадності; якісна зміна міжособистісних контактів; можливі суїцидальні тенденції в поведінці, які можуть приймати прихований характер і на перший погляд представлятися як «нещасні випадки»; обережність у встановленні нових соціальних зв'язків; алкоголізація на побутовому рівні, що приймає більшою мірою «захисний» характер, ніж нозологічний. Підготуйтеся до участі в діловій грі за результатами написання есе. Підготовка до тестування з теми.	
Тема 5. Психологічні моделі інвалідності: моделі та способи розв'язання. Психологічна реабілітація осіб з агорафобією	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Модель “фізичної безпеки”, що ураховує ідеї соціального дарвінізму і негативної євгеніки»; «Модель “економічної безпеки”, що тлумачить осіб з інвалідністю як “утриманців”, як “економічний тягар” для здорових людей»;	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анотування основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються психологічні моделі інвалідності: моделі та способи їх розв'язання, а також психологічна реабілітація осіб з агорафобією. Виконайте такі творчі завдання: 1. Проаналізуйте психологічні моделі інвалідності, вивчіть існуючі моделі та способи їх розв'язання. Побудуйте біфуркаційні моделі особистості з різними інвалідизованими захворюваннями. 2. Охарактеризуйте модель “фізичної безпеки”,	6

	«Модель стигматизації»; «Модель дискримінації». «Модель “психологічної безпеки”». «Психологічна реабілітація осіб з агорафобією».	що ураховує ідеї соціального дарвінізму і негативної евгеніки. Побудуйте біфуркаційну модель “фізичної безпеки”. 2. Охарактеризуйте модель “економічної безпеки”, що тлумачить осіб з інвалідністю як “утриманців”, як “економічний тягар” для здорових людей. . Побудуйте біфуркаційну модель “економічної безпеки”. 3. Охарактеризуйте модель стигматизації. Побудуйте біфуркаційну модель стигматизації. 4. Охарактеризуйте модель дискримінації. Побудуйте біфуркаційну модель дискримінації. 5. Охарактеризуйте модель “психологічної безпеки”. Побудуйте біфуркаційну модель “психологічної безпеки”. 6. Проаналізуйте презентацію до Лекції 5 «Психологічна реабілітація осіб з агорафобією». 7. Побудуйте власну презентацію з описом програми соціально-психологічної реабілітації осіб з агорафобією. 8. Напишіть творчу роботу на одну із тем. Підготуйтеся до її презентації на занятті: - Стигматизація осіб з інвалідністю як соціальної групи. - Самостигматизація осіб з інвалідністю як соціальної групи. - Соціально орієнтована модель поведінки з інвалідністю. - Стресори, які порушують процес соціальної адаптації особистості. - Стазори, які стимулюють адаптаційний процес особистості. - Нейтери, що не впливають на процес соціальної адаптації особистості. 9. Напишіть есе, в якому Ви окреслите особливості психологічного стану особистості з особливими потребами: емоційної, когнітивної і поведінкової сфер. Емоційна сфера осіб з особливими потребами відіграє неабияку роль у опануванні навичок, налагодженні контактів з навколишнім світом. Для емоційної сфери осіб з інвалідністю характерними є такі особливості: - емоційна чутливість і лабільність з елементами тривоги і депресивності, які часто набувають латентного характеру з тяжінням до хронічного стану; - переживання невдоволення, внутрішнього конфлікту між прагненням до самостійності і соціальною залежністю; - переживання самотності, ностальгія за друзями, обмеження сенсорних можливостей сприйняття навколишнього світу і, як результат, – актуалізація підозрливості і маніакальна налаштованість поведінки та діяльності. Когнітивна сфери людини з особливими
--	--	---

		потребами теж нерідко вирізняється своєю специфікою: - ригідність суджень; - монологізація мислення; - схильність до надцінних утворень, яка часом наближається до нереалістичної налаштованості; зміщення хронотипів хворобливих переживань, таких як хвороба, цькування, правові утиски, смерть, страждання, спрямованість цих характеристик у минуле і тривожно-очікувальна спрямованість їх у майбутнє; - переживання “культурного конфлікту” між раніше опанованими цінностями і власне способом життя. На поведінкову сферу людини з особливими потребами безпосередньо впливають умови, у яких вона перебуває. Залежно від обставин такі розлади можуть виявлятися по-різному. Це: - зростання готовності до конфліктної взаємодії; - переживання власної безпорадності; - якісна зміна міжособистісних контактів; - можливість експлікації суїцидальних тенденцій в поведінці, які можуть мати прихований характер і на перший погляд виглядати як “нещасні випадки”; - стани алкогольних запоїв, які трапляються за відсутності клінічних ознак алкоголізму в анамнезі; - обережність у налагодженні нових соціальних зв’язків; - алкоголізація на побутовому рівневі, що має більшою мірою “захисний”, ніж хворобливий характер. Підготуйтеся до участі в діловій грі за результатами написання есе. Підготовка до тестування з теми.	
Тема 6. Особливості фізичного стану людей з інвалідністю та внутрішні передумови виникнення соціально-психологічної дезадаптованості	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Причини ізоляції та фрустрації людей з обмеженими фізичними можливостями»; «Емоційний, когнітивний та соціальний рівні незадоволення потреб людей з обмеженими фізичними можливостями»; «Деструктивний потенціал ситуації інвалідності»; «Програма «Граємо –	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анотування основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються дослідження особливостей фізичного стану людей з інвалідністю та внутрішні передумови виникнення соціально-психологічної дезадаптованості. Виконайте такі творчі завдання: 1. Охарактеризуйте особливості фізичного стану людей з інвалідністю та внутрішні передумови виникнення соціально-психологічної дезадаптованості. Підготуйтеся до участі в дискусії. 2. Назвіть причини ізоляції та фрустрації людей з обмеженими фізичними можливостями. Підготуйте презентацію на цю тему. 3. Охарактеризуйте емоційний, когнітивний та	6

	відчуваємо – розвиваємось» для відновлення емоційної стабільності дітей з особливими освітніми потребами (ООП) через ігрову терапію.	соціальний рівні незадоволення потреб людей з обмеженими фізичними можливостями. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. 3. Проаналізуйте деструктивний потенціал ситуації інвалідності. Побудуйте біфуркаційну модель особистості з обмеженими можливостями з деструктивним потенціалом. 4. Проаналізуйте програму «Граємо – відчуваємо – розвиваємось» для відновлення емоційної стабільності дітей з особливими освітніми потребами (ООП) через ігрову терапію. 5. Розробіть авторську програму «Граємо – відчуваємо – розвиваємось» для відновлення емоційної стабільності дітей з особливими освітніми потребами (ООП) через ігрову терапію. 6. Напишіть творчу роботу на одну із тем. Підготуйтеся до її презентації на занятті: - Психологічні особливості сім'ї з дитиною-інвалідом. - Деадаптивні взаємостосунки в сім'ях з дитиною-інвалідом. - Реабілітаційна програма з метою адаптації взаємостосунків в сім'ях з дитиною-інвалідом. - Особливості деструктивного потенціалу ситуації інвалідності. 6. Використайте малюнкову техніку для роботи з сім'ями з дитиною-інвалідом. Розробіть метод семантичного диференціалу для обробки результатів Вашого емпіричного дослідження. Опишіть отримані результати. Побудуйте факторні матриці за шкалами авторського семантичного диференціалу. На основі отриманих емпіричних результатів побудуйте авторську реабілітаційну програму з метою досягнення психологічного благополуччя в сім'ях з дитиною-інвалідом. Підготуйтеся до участі в діловій грі за результатами, отриманими в емпіричному дослідженні. Підготовка до тестування з теми.	
Тема 7. Психологічні особливості особистісної сфери осіб з інвалідизуючими захворюваннями. Соціально-психологічна реабілітація осіб за умов соціофобії	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Вивчення психологічних особливостей та динаміки особистісних змін у людей з обмеженими функціональними можливостями»; «Модель психологічного супроводу осіб з інвалідизуючими	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анотування основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються дослідження психологічних особливостей особистісної сфери осіб з інвалідизуючими захворюваннями; особливості соціально-психологічної реабілітації осіб за умов соціофобії. Виконайте такі творчі завдання: 1. Охарактеризуйте проблему вивчення психологічних особливостей та динаміки особистісних змін у людей з обмеженими функціональними можливостями. Підготуйте презентацію на цю тему.	6

	захворюваннями згідно з різною нозологією й враховуючи індивідуальні особливості зазначеної категорії людей»; «Особливості соціально-психологічної реабілітації осіб за умов соціофобії»; «Програма соціально-психологічної реабілітації осіб за умов соціофобії».	2. Охарактеризуйте модель психологічного супроводу осіб з інвалідизуючими захворюваннями згідно з різною нозологією й враховуючи індивідуальні особливості зазначеної категорії людей. Побудуйте таку модель для певної людини з обмеженими можливостями. 3. Опишіть особливості соціально-психологічної реабілітації осіб за умов соціофобії. Підготуйтеся до участі в дискусії. 4. Проаналізуйте програму соціально-психологічної реабілітації осіб за умов соціофобії. Підготуйте презентацію цієї програми. 5. Змодельуйте авторську програму соціально-психологічної реабілітації осіб за умов соціофобії. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. Підготовка до тестування з теми.	
Тема 8. Соціально-психологічна реабілітація осіб з мізофобіями	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Мізофобія та її визначення»; «Причини виникнення мізофобії, її поведінкові прояви»; «Соціально-психологічна реабілітація осіб з мізофобіями»; «Психодіагностика та робота з психотерапевтом»; «Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ)»; «Десенсибілізація та техніки релаксації»; «Арт-терапія, групова терапія для осіб з мізофобіями»; «Поетапна соціально-психологічна реабілітація осіб з мізофобіями».	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анотування основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються моніторингові дослідження в сфері соціально-психологічної реабілітації осіб з мізофобіями. Виконайте такі творчі завдання: 1. Дайте визначення мізофобії. Підготуйте презентацію на цю тему. 2. Назвіть причини виникнення мізофобії. Підготуйтеся до участі в дискусії. 3. Охарактеризуйте поведінкові прояви мізофобії. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. 4. Опишіть особливості впливу мізофобії на життя особистості. Підготуйтеся до участі в діловій грі. 5. Охарактеризуйте соціально-психологічну реабілітацію осіб з мізофобіями. Підготуйте презентацію на цю тему. 6. Опишіть особливості психодіагностики та робота з психотерапевтом під час реабілітації осіб з мізофобіями. Напишіть наукову роботу на цю тему. 7. Опишіть когнітивно-поведінкову терапію (КПТ) у реабілітації осіб з мізофобіями. Напишіть наукову роботу на цю тему. 8. Охарактеризуйте сутність десенсибілізації та опишіть техніки релаксації. Підготуйте презентацію на цю тему. 9. Охарактеризуйте арт-терапію, групову терапію та особливості соціально-психологічної реабілітації осіб з мізофобіями. Напишіть реферат на цю тему. 10. Опишіть поетапну соціально-психологічну реабілітацію осіб з мізофобіями. Підготуйте презентацію на цю тему.	6

		11. Запропонуйте авторську програму соціально-психологічної реабілітації осіб з мізофобіями. Підготуйте презентацію на цю тему. 12. Опишіть особливості роботи з родиною, встановлення режиму дня та ведення щоденника емоцій у випадку осіб із мізофобіями. Напишіть есе на цю тему. 13. Охарактеризуйте експозицію, самопідтримку та зміцнення навичок. Підготуйтеся до участі в діловій грі. 14. Опишіть особливості вимірювання прогресу та перевірки рецидиву. Підготуйтеся до участі в дискусії. 15. Опишіть особливості підтримуючої терапії та профілактики мізофобій. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. Підготовка до тестування з теми.	
Тема 9. Проблема соціального статусу інваліда. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Проблема соціального статусу інваліда»; «Психологічні проблеми, які перешкоджають адекватним взаєностосункам з оточуючими, негативно позначаються на працездатності, загалом світосприйнятті і погіршують соціальне становище інваліда»; «Когнітивна та емоційна депривація інвалідів, їхній вплив на соціальний статус особистості»; «Особливості соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців»; «Програма соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців».	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анотування основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються моніторингові дослідження в сфері проблеми соціального статусу інваліда; соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців в сучасний період часу. Виконайте такі творчі завдання: 1. Проаналізуйте проблему соціального статусу інваліда. Підготуйтеся до участі в бесіді. 2. Охарактеризуйте психологічні проблеми, які перешкоджають адекватним взаєностосункам з оточуючими, негативно позначаються на працездатності, загалом світосприйнятті і погіршують соціальне становище інваліда. Підготуйтеся до участі в дискусії. 3. Розробіть авторську модель психологічного супроводу осіб з інвалідизуючими захворюваннями згідно з різною нозологією й враховуючи індивідуальні особливості зазначеної категорії людей. 4. Наведіть психологічні особливості дітей-інвалідів з цукровим діабетом I ступеню. Розробіть авторську модель соціально-психологічної реабілітації таких осіб. 5. Змодельуйте програму соціально-психологічної реабілітації дітей-інвалідів з цукровим діабетом II ступеню. Напишіть наукову роботу на цю тему. 6. Змодельуйте програму соціально-психологічної реабілітації дітей-інвалідів з аутизмом. Підготуйтеся до участі в дискусії. 7. Змодельуйте програму соціально-психологічної реабілітації дітей-інвалідів із затримкою психічного розвитку. Напишіть наукову роботу на цю тему.	6

		8. Змодельуйте програму соціально-психологічної реабілітації дітей-інвалідів із епілепсією. Напишіть наукову роботу на цю тему. 9. Опишіть когнітивну та емоційну депривацію інвалідів, їхній вплив на соціальний статус особистості. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. 10. Охарактеризуйте особливості соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців. Підготуйте наукову роботу на цю тему. 11. Розробіть авторську програму соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців, презентуйте її Підготовка до тестування з теми.	
Тема 10. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців із розладами особистості та пост-травматичним стресовим розладом	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми: «Характеристика розладів особистості»; «Характеристика пост-травматичних стресових розладів у військовослужбовців»; «Соціально-психологічна реабілітація військових із розладами особистості як невід’ємна складова комплексної підтримки, що спрямована на відновлення психологічної рівноваги, розвиток адаптивних механізмів подолання стресу та формування навичок ефективної соціальної взаємодії»; «Реабілітаційна програма, яка використовується для військовослужбовців, що включає психоосвітні, терапевтичні та практичні компоненти»; «Врахування індивідуальних особливостей військовослужбовців у процесі соціально-психологічної реабілітації»;	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка до тестів, творча робота. Анутовання основних джерел з теми, презентація. Проаналізуйте окремі періодичні видання за минулий рік. Складіть вибірку статей, в яких описуються моніторингові дослідження в сфері соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців із розладами особистості та пост-травматичним стресовим розладом. Виконайте такі творчі завдання: 1. Охарактеризуйте розлади особистості. Підготуйте презентацію на цю тему. 2. Охарактеризуйте пост-травматичні стресові розлади у військовослужбовців. Підготуйтеся до участі в дискусії. 3. Поясніть, чому соціально-психологічна реабілітація військових із розладами особистості є невід’ємною складовою комплексної підтримки, що спрямована на відновлення психологічної рівноваги, розвиток адаптивних механізмів подолання стресу та формування навичок ефективної соціальної взаємодії. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. 4. Опишіть реабілітаційну програму, яка використовується для військовослужбовців, що включає психоосвітні, терапевтичні та практичні компоненти. Напишіть наукову роботу на цю тему. 5. Проаналізуйте проблему врахування індивідуальних особливостей військовослужбовців у процесі соціально-психологічної реабілітації. Напишіть наукову роботу на цю тему. 6. Поясніть ефективність соціально-психологічної реабілітації, що залежить від комплексного підходу та тісної співпраці мультидисциплінарної команди фахівців. Підготуйтеся до участі в рольовій грі. 6. Проаналізуйте особливості використання арттерапії для соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців із розладами	6

	«Ефективність соціально-психологічної реабілітації, що залежить від комплексного підходу та тісної співпраці мультидисциплінарної команди фахівців»; «Використання арттерапії для соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців із розладами особистості та пост-травматичним стресовим розладом».	особистості та пост-травматичним стресовим розладом. Напишіть наукову роботу на цю тему. Підготовка до тестування з теми.	
--	---	---	--

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Авторське методичне забезпечення ОК «Психологія інвалідності та реабілітації»

1. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.З. (2011). Психологічна реабілітація хворих з особистісними розладами. *Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: РДГУ, МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука. 56 с.
2. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.З. (2017). Психологічна реабілітація хворих з розладами інтелекту. *Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: РДГУ, МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука. 78 с.
3. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З. & Чала, Ю.М. (2018). Психосемантика інтелекту. *Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука. 134 с.
4. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З. & Чала, Ю.М. (2018). Психосемантика свідомості. *Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука. 148 с.
5. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З. & Івашкевич, Е.Е. (2020). Основи соціально-психологічної реабілітації. *Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука. 186 с.
6. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З. & Івашкевич, Е.Е. (2020). Фізична реабілітація в психіатрії. *Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука. 214 с.
7. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З. & Івашкевич, Е.Е. (2020). Основи медико-психологічного консультування та експертизи. *Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука. 226 с.
8. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.Е. (2020). Анкети визначення успішності професійної діяльності лікарів. *Методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: РДГУ. 76 с.
9. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.Е. (2020). Анкета для вивчення розуміння учнями підліткового та старшого шкільного віку та студентами образу «Метафора: комп'ютер як жива істота». *Методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: РДГУ. 78 с.
10. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.Е. (2020). Нестандартизований самозвіт «Яким є комп'ютер як жива істота?» *Методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: РДГУ. 130 с.
11. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.Е. (2020). Методика вільного (нарративного) опису «Ідеальний світ функціонування метафори в інформаційній технологічній сфері». *Методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Рівне: РДГУ. 156 с.
12. Михальчук, Н.О., Набочук, О.Ю. & Івашкевич, Е.Е. (2021). Методика вимірювання тривожності в професійній діяльності керівника. *Методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*.

Рівне: РДГУ. 78 с.

13. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.Е. & Яцюрик, А.О. (2021). Методика «Розвиток креативності підлітків». Методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Рівне: РДГУ. 144 с.
14. Харченко, Є.М. & Михальчук, Н.О. (2022). Методика вимірювання обсягу активних рухів в суглобах кінцівок хворого на ішемічний інсульт. Методичний посібник для здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів. Рівне: РДГУ. 108 с.
15. Харченко, Є.М. & Михальчук, Н.О. (2022). Шестибальна шкала оцінки м'язової сили в суглобах кінцівок хворого на ішемічний інсульт. Методичний посібник. Рівне: РДГУ. 54 с.
16. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.З. (2022). Емпіричний інструментарій впровадження методу діалогічного аналізу випадку у психодіагностичну та психотерапевтичну практику. Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет. 258 с.
17. Харченко, Є.М. & Михальчук, Н.О. (2022). Функціональна методика фізичної реабілітації хворих на ішемічний інсульт. Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти. Рівне: РДГУ. 134 с.
18. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.Е. & Харченко, Є.М. (2022). 24-шкальний біполярний варіант семантичного диференціалу для розуміння семантико-прагматичного наповнення дискурсивних одиниць у спілкуванні психотерапевта з клієнтом. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет. 144 с.
19. Михальчук, Н.О., Набочук, О.Ю. & Івашкевич, Е.Е. (2022). Модифікація методу змістово-сислового аналізу дискурсивного мислення за І.М. Семеновим. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 106 с.
20. Михальчук Н.О., Набочук О.Ю. & Івашкевич Е.Е. (2022). Модифікована методика Б.В.Зейгарник «Розуміння непрямого значення прислів'їв і метафор». *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 146 с.
21. Mykhalchuk, N. & Ivashkevych, E. (2022). Psychodiagnostic method "Exclusion of words". *Methodical manual for students of high educational institutions*. Rivne: RSHU. 108 p.
22. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.Е. & Набочук, О.Ю. (2023). Методика оцінки якості життя. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 128 с.
23. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З. & Івашкевич, Е.Е. (2023). Психодіагностична методика для визначення рівню обґрунтованості висловлених школярами думок. *Методичний посібник для студентів закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 96 с.
24. Михальчук, Н.О., Харченко, Є.М., Івашкевич, Е.З. & Івашкевич, Е.Е. (2024). 26-шкальний біполярний варіант семантичного диференціалу для вивчення особливостей бойового стресу військовослужбовців. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 88 с.
25. Михальчук, Н.О. (2024). Модифікована типологія малюнків Г. Ріда. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ, 104 с.
26. Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З., Харченко Є.М. & Івашкевич Е.Е. (2024). Тестова методика «Визначення професійного самовизначення здобувачів вищої освіти». *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 176 с.
27. Михальчук Н.О., Харченко Є.М., Івашкевич Е.З. & Івашкевич Е.Е. (2025). Опитувальник тимчасової перспективи Ф. Зімбардо (Zimbardo Time Perspective Inventory (ZTPI) (Zimbardo Time Perspective Inventory (ZTPI) в авторській модифікації. Рівне: РДГУ. 94 с.
28. Михальчук Н.О., Харченко Є.М., Івашкевич Е.З. & Івашкевич Е.Е. (2025). Методика «Семантичний диференціал темпоральної парадигми». Рівне: РДГУ. 86 с.
29. Михальчук Н.О., Харченко Є.М., Івашкевич Е.З. & Івашкевич Е.Е. (2025). Методика «Шкала переживання часу». Рівне: РДГУ. 136 с.
30. Михальчук Н.О., Харченко Є.М. & Івашкевич Е.З. (2025). Опитувальник «Стислий перелік проблем, пов'язаних із вживанням алкоголю» (The Short Inventory of Problems (SIP-2L) в авторській модифікації. Рівне: РДГУ. 88 с.
31. Михальчук Н.О., Харченко Є.М. & Івашкевич Е.З. (2025). «Методика оцінки анозогнозії у залежних від алкоголізму». Рівне: РДГУ. 94 с.
32. Михальчук Н.О., Харченко Є.М. & Івашкевич Е.З. (2025). Тест для виявлення зловживання алкоголем та алкогольної залежності (Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT) в авторській модифікації. Рівне: РДГУ. 88 с.
33. Михальчук, Н.О., Харченко, Є.М., Івашкевич, Е.З. & Івашкевич, Е.Е. (2025). 26-шкальний біполярний варіант семантичного диференціалу для вивчення розвитку дезадаптивних взаємостосунків матері і

дитини в сім'ї після розлучення. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 132 с.

34. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З., Харченко, Є.М. & Івашкевич, Е.Е. (2025). Варіант ММРІ – Опитувальник Особистісної орієнтації. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти*. Рівне: РДГУ. 136 с.
35. Михальчук, Н.О., Івашкевич, Е.З., Харченко, Є.М. & Івашкевич, Е.Е. (2026). 26-шкальний біполярний варіант семантичного диференціалу для дослідження асертивної поведінки підлітків. *Методичний посібник для здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів*. Рівне: РДГУ. 86 с.
36. Mykhalchuk, N., Ivashkevych, Ed., Kharchenko, Ye. & Ivashkevych, Er. (2026). The Methodology of determining the orientation of the individual. Rivne: Rivne State University of the Humanities. 124 p.
37. Харченко Є.М., Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З. & Івашкевич Е.Е. (2026). Методика «Шкала оцінки остеохондрозу шийно-грудного відділу хребта хворої людини в період ремісії». Рівне: РДГУ. 126 с.

Рекомендована література

Основна

1. Балашов, Е.М., Матласевич, О.В., Каламаж, Р.В., Гандзілевська, Г.Б., Кулеша, Н.П. & Ратінська, О.М. (2025). Соціально-психологічна реабілітація з використанням метакогнітивного моніторингу особистості: методичні поради / за ред. І. Д. Пасічника. Острого: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька Академія». 205 с.
2. Бурлакова, І. (2026). Психологічна реабілітація професійного мислення: шлях до змін. Київ. Вид-во: SBA Print. 108 с.
3. Бочелюк, В.Й. & Панов, М.С. (2026). Реабілітаційна психологія. Київ. Вид-во: Либідь. 263 с.
4. Древіцька, О. & Буцька, Л. (2026). Медична психологія в системі реабілітації: Навчально-методичний посібник. Київ. 204 с.
5. Павленко, Т. (2023). Психологічна реабілітація військових та їхніх близьких. Практичний посібник. Київ: Вид-во Psychobook. 175 с.
6. Пророк, Н. (2023). Основи реабілітаційної психології. Подолання наслідків криз. Т.1. Київ: Ін-т психол. імені Г.С. Костюка НАПН України. 208 с.
7. Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах гібридної війни: теорія і практика: монографія (2026) / В.І. Цимбалюк, В.В. Стеблюк, О.В. Друзь та ін. Київ. 256 с.
8. Корнієнко, В.В., Шевяков, О.В. & Сергієні, О.В. (2023). Соціальнопсихологічна реабілітація особистості: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС. 56 с.
9. Кокур, О.М., Пішко, І.О., Лозінська, Н.С. & Олійник, В.О. (2023). Психодіагностика лідерських якостей військовослужбовців. Київ: ТОВ «7БЦ». 171 с.
10. Співак, Л. & Османова, А. (2023). Психодіагностика в клінічній психології. Київ: Ун-т Україна. 146 с.
11. Rorschach, Hermann (2022). Psychodiagnostics A Diagnostic Test Based On Perception. Language: English. Published by Legare Street Press 2022-10-26, 2022. ISBN 10: 1015432611 / ISBN 13: 9781015432611
12. Mykhalchuk, Nataliia, Zlyvko, Valeriy, Lukomska, Svitlana, Nabochuk, Alexander & Khrystych, Nina (2022). Psycholinguistic paradigm of the Medical staff – Patients communicative interaction in the conditions of COVID-19 in Ukraine and Scotland. PSYCHOLINGUISTICS, 31(1), 92–117. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2022-31-1-92-117>. Retrieved from <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/issue/view/43> (Web of Science, SCOPUS). Q2
13. Mykhalchuk Nataliia, Pelekh Yurii, Kharchenko Yevhen, Ivashkevych Eduard, Zukow Walery, Ivashkevych Ernest, Yatsjyryk Alla (2023). Suicidal behavior as a result of maladjustment of servicemen to the conditions of military service in Ukraine. European Journal of Clinical and Experimental Medicine, 21(1), 90–107. doi: 10.15584/ejcem.2023.1.12 (SCOPUS). Q2
14. Drozd, O., Onufrieva, L., Mykhalchuk, N., Ivashkevych, Ed., Kharchenko, Ye. & Ivanova, T. (2025). The Role of Supervision for Psychologists and Psychotherapists in Wartime: Social and Clinical Challenges. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 16(3(2025)). <http://dx.doi.org/10.70594/brain/16.3/27> <https://brain.edusoft.ro/index.php/brain/article/view/1885> (Web of Science). Q2
15. Mykhalchuk Nataliia, Zlyvko Valeriy, Lukomska Svitlana, Ivashkevych Ernest, Kotukh Olena, Kotsur Vitalii, Onufrieva Liana, Ivashkevych Eduard, Dmeterko Natalia, Dudar Olena, Halushko Lyubov &

Kharchenko Yevhen (2025). Psycholinguistic Model of Transformation of Military Identity Under the Influence of the Peculiarities of the Use of the Concept “WAR” in Ukrainian and English Languages. PSYCHOLINGUISTICS, 38(1), 99–131. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2025-38-1-99-131>. (Web of Science, SCOPUS, Q2).

Додаткова

1. Михальчук, Н.О., Поташнюк, Р.З. & Івашкевич, Е.З. (2006). Основи психологічної реабілітації. Навчальний посібник для студентів Вузу. Рівне: РДГУ, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, РДГУ. 192с. Рек. МОН України як навч. посібник для студ. вищих навч. закладів та факультетів фізичного виховання і спорту, лист № 14/18.2-1000 від 06.05.2005р.
2. Єгорова О.Б. (2018). Реабілітаційна психологія: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Слов'янськ: Вид-во Б.І.Маторіна. 132 с.
3. Колесніченко О.С., Приходько І. І. & Мацегора Я. В. (2021). Психологічна реабілітація військовослужбовців після виконання службово-бойових завдань в бойових умовах: монографія. Харків: НА НГУ. 75 с.
4. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Загальна редакція: Л. Царенко. Колектив авторів: Л. Царенко, Т. Вебер, М. Войтович, Л. Гриценко, В. Кочубей, Л. Гридковець. Загальне керівництво проектом: Л. Малогулко. Київ, 2018. 240 с.
5. Філюк, О. (2020). Військова психологічна підготовка та реабілітація. Київ: КНТ. 426 с.
6. Михальчук, Н.О. & Поташнюк, Р.З. (2003). Особливості проведення психологічної реабілітації хворих з розладами свідомості. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: Зб. наук. праць Міжнародного університету “РЕГІ” імені академіка Степана Дем'янчука*. Рівне. Вип. 3. Ч. 2. С. 132–141.
7. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.З. (2010). Організаційні основи догляду за психічнохворими в умовах стаціонарного лікування. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Зб. наук. праць “Наукові записки РДГУ”. Матеріали 2 Всеукраїнської науково-практичної конференції “Психологічна допомога особистості: сучасний стан та перспективи розвитку” (29–30 жовтня 2010 року)*. Випуск 43. Рівне. С. 63–67.
8. Михальчук, Н.О. & Хупавцева, Н.О. (2012). Методичні аспекти реабілітації психічно хворих з інтелектуальними розладами в умовах стаціонарного лікування. *Гуманітарний вісник державного вищого навчального закладу “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”*: Збірник наукових праць. Вип. 25. Переяслав-Хмельницький. С. 398–403.
9. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.З. (2014). Особливості корекції підліткових страхів психологом. *Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти: науково-метод. журнал*. № 1 (15). Чернівці: Наші книги. С. 98–102.
10. Михальчук, Н.О. & Івашкевич, Е.З. (2014). Рольові методи корекції підліткових страхів психологом. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: зб. наук. пр. № 2 (12)*. Рівне: РВЦ МЕРУ ім. акад. С. Дем'янчука. С. 146–155.
11. Mykhalchuk, Nataliia, Pelekh, Yurii, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard, Ivashkevych, Ernest, Prymachok, Lyudmyla, Hupavtseva, Nataliia & Zukow, Walery (2020). The empirical research of the professional reliability of 550 doctors during the COVID-19 pandemic in Ukraine (March-June, 2020). *Balneo Research Journal*. 2020.368, 11(3), September 2020, 393–404. DOI: <http://dx.doi.org/10.12680/balne>. (Web of Science). Q3
12. Tabachnikov, S., Mishyiev, V., Kharchenko, Ye., Osukhovskaya, E., Mykhalchuk, N., Zdoryk, I., Komplienko, I. & Salden, V. (2021). Early diagnostics of mental and behavioral disorders of children and adolescents who use psychoactive substances. *Психіатрія, психотерапія і клінічна психологія*, 12(1), 64–76. DOI: 10.34883/PI.2021.12.1.006 SCOPUS Q2
13. Tabachnikov, S., Mishyiev, V., Drevitskaya, O., Kharchenko, Ye., Osukhovskaya, E., Mykhalchuk, N., Salden, V. & Aymedov, C. (2021). Characteristics of Clinical Symptoms in Psychotic Disorders of Combatants. *Психіатрія, психотерапія і клінічна психологія*, 12(2), 220–230. DOI: 10.34883/PI.2021.12.2.003 SCOPUS Q2
14. Пінчук, І.Я., Табачников, С.І., Харченко, Є.М., Осуховська, О.С., Михальчук, Н.О., Чепурна, А.М., Товалович, Т.В. & Салдень, В.І. (2017). Стан медичної допомоги в загальній практиці сімейної медицини пацієнтам, які вживають ПАР. *Міжнародний психіатричний, психотерапевтичний та психоаналітичний журнал*. Том 10, № 3-4, (37-38)' 2017. С. 36–42.

15. Tabachnikov S.I., Pinchuk I.Ya., Kharchenko Ye.M., Osukhovskaya O.S., Tabachnikov O.Yu., Mazbits V.B., Chepurna A.M., Salden V.I., Tovalovych T.V. & Mykhalchuk N.O. (2018). Psychological, clinical and instrumental-laboratory methods for the diagnosis of the usage of psychoactive substances by somatic patients in the practice of family medicine. *Архів психіатрії*. Т. 24, № 4 (95). С. 229-234. DOI: <https://doi.org/10.37822/2410-7484.2018.24.4.229-234>
16. Tabachnikov, I., Pinchuk, I.Ya., Kharchenko, Ye.M., Mykhalchuk, N.O., Chepurna, A.M. & Zdoryk, I.F. (2019). «Criteria for diagnostics and treatment of somatic patients who use psychoactive substances in the practice of family medicine». *Архів психіатрії*, Т. 25, № 1 (96), 15–21. DOI: <https://doi.org/10.37822/2410-7484.2019.25.1.15-21>
17. Mykhalchuk, N., Tabachnikov Stanislav, Kharchenko Yevgenii & Ivashkevych Eduard (2019). The Empirical Research of the Experience of Reflection of Future Psychologists. *Психологічні перспективи*, 33. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. С. 248–260.
18. Михальчук, Н.О. & Примачок, Л.Л. (2019). Психологічні особливості корекції психомоторних розладів у хворих із ішемічним інсультом. *Психологія: реальність і перспективи: зб. наук. праць Рівненського державного гуманітарного ун-ту*. Вип. 12. С. 172–179. (ISSN 2227-6246, Index Copernicus).
19. Mykhalchuk, N., Tabachnikov, S., Kharchenko, Ye. & Ivashkevych, Ed. (2019). The Empirical Research of the Experience of Reflection of Future Psychologists. *Психологічні перспективи*, 33. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. С. 248–260.
20. Михальчук, Н.О. & Коваль, І.А. (2019). Психолінгвістичний зміст емоційного концепту «страх» у сучасній англійській мовній картині світу. *Проблеми сучасної психології: Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Вип. 44. Кам'янець-Подільський: «Аксіома». С. 142-161. (ISSN 2227-6246, Index Copernicus)
21. Михальчук, Н.О. & Примачок, Л.Л. (2019). Психологічні принципи формування компенсаторних реакцій пацієнта у випадку проведення фізичної реабілітації хворих з ішемічним інсультом. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Т. X: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія*, 33. С. 103–117.
22. Mykhalchuk, N. & Onufrieva, Liana (2020). Psycholinguistic features of representation of emotions by the concept of "Fear". *Проблеми сучасної психології: Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*, 48, 206–227. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута». (ISSN 2227-6246, Index Copernicus).
23. Drevitska, O.O., Kharchenko, Ye.M., Syropyatov, O.G., Mazbits, V.B. & Mykhalchuk, N.O. (2020). Characteristics of clinical symptoms of psychotic disorders of combatants. *Архів психіатрії: Науково-практичний журнал*, Т. 28, № 1 (104) ' 2020, 135–142.
24. Mykhalchuk, N. & Simko, R. (2021). Psychological ways of the developing of teenagers' Sovereignty. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 52, 136–158. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2021-52.136-158> (Index Copernicus)
25. Mykhalchuk, Nataliia & Rudzevych, Iryna (2022). Psychological components of pedagogical communication. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 57, 70–89. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2022-57.70-89>
26. Mykhalchuk, Nataliia & Onufrieva, Liana (2023). The development of students' reflection in the paradigm of Socio-cultural approach. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 60, 119–140. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2023-60.119-140>
27. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard, Ivashkevych, Ernest & Khupavtseva, Nataliia (2023). The influence of post-traumatic stress disorders in combat conditions for combatants in the conditions of war in Ukraine. *Науковий журнал «Health & Education»*. Вип. 4. Рівне: Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради. «Видавничий дім «Гельветика». С. 200–209. DOI <https://doi.org/10.32782/health-2023.4.28>
28. Mykhalchuk, Nataliia & Komarnitska, Liudmyla (2023). The Ways of Development of Students' Creative Thinking by Actualizing their Auditory Differential Sensation. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 61, 74–95. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2023-61.74-95>
29. Mykhalchuk, Nataliia & Onufrieva, Liana (2023). Communicative Tolerance as a Psychological Phenomenon. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 62, 126–147. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2023-62.126-147>
30. Mykhalchuk, Nataliia & Koval, Iryna (2024). Psychological Functions of Socio-Cultural Competence. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 63, 219–241. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2024-63.219-241>

31. Mykhalchuk, Nataliia, Ivashkevych, Eduard & Chala, Yuliia (2024). The problem of professionally significant experience in Contemporary Psychology. *Психологія: реальність і перспективи: зб. наук. праць*, 22, 69–77. Рівне: РДГУ. https://doi.org/10.35619/prap_rv.v1i22.368 (Index Copernicus).
32. Mykhalchuk Nataliia, Kharchenko Yevhen & Ivashkevych Eduard (2024). Rehabilitation of combatants with constant physiological stress. *Scientific journal "PHYSICAL CULTURE AND SPORT: SCIENTIFIC PERSPECTIVE"*. *Bun.* 2(9). С. 58–65. <http://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.9> (Index Copernicus)
33. Mykhalchuk, Nataliia, Slavina, Nataliia & Rudzevych, Iryna (2025). Procrastination as the Important Problem in Modern Psychology. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 65, 129–151. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2025-65.129-151>
34. Mykhalchuk Nataliia & Kurytsia Denys (2025). An Empirical Study of Maladaptive Relationships between a Mother and a Senior Child in a Family after Divorce. *Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології"*, 66, 132–152. <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2025-66.132-152>
35. Mykhalchuk, Nataliia, Hlavinska, Olena & Antyukhova, Nataliia (2025). Psychological Characteristics of Maladaptive Mother-Child Relationships in a Family after Divorce: Issues of Psychological Counseling and Psychocorrection. *Психологія: реальність і перспективи: зб. наук. праць*, 25, 91–100. Рівне: РДГУ. https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi25.463 (Index Copernicus).
36. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard & Ivashkevych, Ernest (2025). Psychological and Physiological rehabilitation of post-traumatic stress disorders of combatants in the situation of war in Ukraine. *Науковий журнал «Health & Education»*. *Bun.* 1. Рівне: Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради. «Видавничий дім «Гельветика». С. 140–148. <https://doi.org/10.32782/health-2025.1.21>
37. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard, Ivashkevych, Ernest & Khupavtseva, Nataliia (2025). The organization of rehabilitation activity with youth with alcohol addiction. *Науковий журнал «Health & Education»*. *Bun.* 3. Рівне: Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради. «Видавничий дім «Гельветика». С. 228–236. DOI: <https://doi.org/10.32782/health-2025.3.25>
38. Mykhalchuk, N. & Onufrieva, L. (2026). Adaptive relationships between a mother and a senior child in a family after divorce as a condition for the socialization of a growing personality. *Psychological Studies*, 2026 (2), 59–65. <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2026.2.7> <https://journals.vnu.volyn.ua/index.php/psychology/article/view/3793>
39. Mykhalchuk Nataliia & Antyukhova Nataliia (2026). Psychological aspects of maladaptive mother-child relationships in the family after divorce. *Психологія: реальність і перспективи: зб. наук. праць*, 26, 67–77. Рівне: РДГУ. https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi26
40. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard, Ivashkevych, Ernest & Khupavtseva, Nataliia (2026). Pathophysiological angioneurological cerebrovascular changes in the acute stages of ischemic stroke. *Науковий журнал «Health & Education»*. *Bun.* 1. Рівне: Комунальний заклад вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради. «Видавничий дім «Гельветика». С. 283–289. DOI: <https://doi.org/10.32782/health-2026.1.37>
41. Mykhalchuk Nataliia, Kharchenko Yevhen, Ivashkevych Eduard, Ivashkevych Ernest & Nabochuk Alexander (2023). Types of military stress of combatants in the situation of war in Ukraine. *Actual problems of education and science in the conditions of war: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks California: GS Publishing Services, 2023. 236 p. Pp.104–121.*
42. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard & Ivashkevych, Ernest (2025). Philosophical and psychological mechanisms of socio-economic rehabilitation of the affected territories of Kyiv region as the result of the accident at the Chernobyl nuclear power plant. *Modern aspects of science and education: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services, 2025. 428 p. С. 324–343. ISBN 979-8-9917519-2-6 DOI: 10.51587/9798-9917-51926-2025-023*
43. Mykhalchuk Nataliia, Kharchenko Yevhen, Ivashkevych Eduard, Ivashkevych Ernest, Chala Yuliia (2025). Studying foreign languages in the educational activities in modern high educational institutions in Ukraine in conditions of war and post-war period. *Education and science in Ukraine in conditions of war and post-war period: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services. 209 p. P. 127-148. DOI: 10.51587/9798-9917-51964-2025-25 (ISBN: 979-8-9917519-6-4)*
44. Mykhalchuk, Nataliia, Kharchenko, Yevhen, Ivashkevych, Eduard, Ivashkevych, Ernest & Khupavtseva,

Nataliia (2026). Problems of ecological socialization in four decades after Chernobyl Environmental, medical and social transformations and in the conditions of war in Ukraine. *Chornobyl 40: Multidisciplinary Perspectives on a Global Tragedy: collective monograph* / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services. P. 70-88. DOI: 10.51587/9798-9935-42812-2026-31

45. Кокун, О.М., Мороз, В.М., Лозінська, Н.С. & Пішко, І.О. (2021). Збірник психодіагностичних методик для професійно-психологічного відбору кандидатів на військову службу за контрактом у Збройних Силах України: метод. посіб. Київ: Видавничий дім "Освіта України", ФОП Маслаков Руслан Олексійович, 2021. 74 с.
46. Крутий, К.Л. (2005). Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Запоріжжя: ЛПІС. 208с.
47. Малкова, Т.М. (2018). Візуальна психодіагностика. Київ: Державний університет телекомунікацій. 132 с.
48. Положення про психологічну службу системи освіти України (2003). *Психолог. №4 (52)*. С. 23-28.
49. Прикладна психодіагностика в Національній гвардії України: метод. посіб. (2020) / Колесніченко О. С. та ін.; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків: НАНГУ. 388 с.
50. Психодіагностика: курс лекцій з дисципліни для студентів заочної форми навчання спеціальності 053 Психологія (2019). Укладачі І.О. Корнієнко, О.Ю. Воронова. Мукачево: МДУ. 41 с.
51. Психологічна енциклопедія (2006) / Автор-упорядник О.М. Степанов. Київ. «Академвидав». 424 с.
52. Татенко, В.О. (2002). Суб'єктна психодіагностика: критеріальна модель. *Зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Т. IV. Ч. 6*. Київ. 109 с.
53. Шапар, В.Б. (2004). Психологічний тлумачний словник. Харків. Прапор. 640 с.
54. Wendy, T. Beharya (2021). *Disarming the Narcissist: Surviving and Thriving with the Self-Absorbed* (Paperback). New Harbinger Publications. 240 p. <https://www.bookovka.com.ua/uk/anglijska/2757233-disarming-the-narcissist-surviving-and-thriving-with-the-self-absorbed.html?srsId=AU7gw4VZaZXrvorBx0Q5KnTq47SiWP6nPQdUrBKmmhdIQRWG5ouNBDI5#char>
55. Rorschach, H. (2021). Hermann Rorschach's Psychodiagnostics: Newly Translated and Annotated 100th Anniversary Edition (P. J. Keddy, R. Signer, P. Erdberg, A. Schneider-Stocking) (Original published in 1921) Hogrefe Publishing, 294 pages. ISBN (Print) 978-0-88937-558-1.
56. Kellerman, Henry & Burry, Anthony (2007). *Handbook of Psychodiagnostic Testing. Analysis of Personality in the Psychological Report*. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-0-387-71370-0>
57. Psychological diagnostics in health care (2019). Frans Luteijn and Dick Barelds (Editors). [https://www.boom.nl/media/66/psychological diagnostics in health care frans luteijn 9789024408276.pdf](https://www.boom.nl/media/66/psychological%20diagnostics%20in%20health%20care%20frans%20luteijn%209789024408276.pdf)
58. *Handbook of psychological assessment in primary care settings* (2000). Mahwah, New York: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
59. *Rapid psychological assessment* (1998). From: Olin, Jason T., 1964. New York: John Wiley & Sons.
60. Rorschach, H. (1981) *Psychodiagnostics: A Diagnostic Test Based on Perception*. Language: German. Published by Hogrefe & Huber Pub. ISBN 10 / ISBN 13: 3456302797 / 9783456302799
61. Schmidt, Henk (2018). *Skills in psychodiagnostics*. Language: Dutch. Published by Boom. ISBN 10 / ISBN 13: 9024425433 / 9789024425433
62. Carle, Charles (2013). *Mysticism in Modern Psychology: Some Critical Remarks about Magical Trends in Psychoanalysis and Psychodiagnostics* (Paperback or Softback). Language: English. Published by Literary Licensing, LLC 10/27/2013, 2013. ISBN 10: 1258986566 / ISBN 13: 9781258986568
63. Panel, Gullybaba Com (2021). *Gullybaba IGNOU MA Sem MPCE-12 Psychodiagnostics in English*. Language: English. Published by Gullybaba Publishing House Pvt Ltd, 2021. ISBN 10: 9390557348 / ISBN 13: 9789390557349
64. Verhaeghe, Paul (2008). *On Being Normal and Other Disorders: A Manual for Clinical Psychodiagnostics*. Language: English. Published by Routledge, 2008. ISBN 10: 1855756889 / ISBN 13: 9781855756885
65. Mulder, L.J.M. (1991). *Computers in Psychology: Application in Education, Research and Psychodiagnostics*. Language: English. Published by Swets & Zeitlinger, Amsterdam. ISBN 10: 9026511701 / ISBN 13: 9789026511707
66. Пінчук, І.Я. (2017). Наркологія в Україні: зручне міфотворення та невблаганні цифри. Національна програма охорони психічного здоров'я. Важливі кроки на шляху перетворення. Київ. С. 85-88.
67. Пінчук, І.Я., Степанова, Н.М., Колодежний, О.В. & Здорик, І.Ф. (2016). Аналіз системи охорони психічного здоров'я країн – членів Європейського Союзу та України. *Архів психіатрії. Т. 22, № 2 (85)*. С. 28-39.
68. Сосін І.К. & Чуєв Ю.Ф. (2015). Наркологія. Харків. 620 с.

69. Критерії надання профілактичної і лікувальної допомоги пацієнтам з психічними і поведінковими порушеннями внаслідок вживання психоактивних речовин в практиці сімейної медицини / І. Я. Пінчук, С. І. Табачников, Є. М. Харченко та ін. *Методичний посібник*. Київ, 2018. 38 с.
70. Arabi, Y.M., Balkhy, H.H., Hayden, F.G., Bouchama, A., Luke, T., Baillie, J.K., Al-Omari, A., Hajeer, A.H., Senga, M., Denison, M.R., Nguyen-Van-Tam, J.S., Shindo, N., Bermingham, A., Chappell, J.D., Van Kerkhove, M.D. & Fowler, R.A. (2017). Middle East respiratory syndrome. *New England Journal of Medicine*, 376 (6): 584–94. Doi: 10.1056/NEJMSr1408795.
71. Bai, Y., Yao, L., Wei, T., Tian, F., Jin, Dong-Yan, Chen, L. & Wang, M. (2020). Presumed Asymptomatic Carrier Transmission of COVID-19. *JAMA-Journal of the American Medical Association*, 323 (14): 1406–1407. DOI: 10.1001/jama.2020.2565.
72. Chan, J.W.M., Ng, C.K. & Chan, Y.H. (2003). Short term outcome and risk factors for adverse clinical outcomes in adults with severe acute respiratory syndrome (SARS). *Thorax*, 58: 686–89.
73. Chenguang, S., Zhaoqin, W., Fang, Z., Yang, Y., Jinxiu, Li, Jing, Y., Fuxiang, W., Delin, Li, Minghui, Y., Li, X., Jinli, W., Haixia, X., Yan, Y., Jiuxin, Qu., Ling, Q., Li, Ch., Zhixiang, Xu, Ling, P., Yanjie, Li, Haixia, Zh., Feng, Ch., Kun, H., Yujing, J., Dongjing, Liu, Zheng, Zh., Yingxia, Liu & Lei, Liu (2020). Treatment of 5 Critically Ill Patients With COVID-19 With Convalescent Plasma. *JAMA-Journal of the American Medical Association*, 323 (16): 1582–1589. DOI: 10.1001/jama.2020.4783.
74. Chen, N., Zhou, M. & Dong, X. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. *The Lancet*, 395: 507–13. DOI: 10.1016/S0140-6736(20)30211-7.
75. Choi, K.W., Chau, T.N., Tsang, O., Tso, E., Chiu, M.C., Tong, W.L., Lee, Po O., Ng, Tak K., Wai, Fu Ng, Lee, Kam Ch., Lam, W., Yu, Wai Ch., Lai, Jak Y., Lai & Sik T. (2003). Outcomes and prognostic factors in 267 patients with severe acute respiratory syndrome in Hong Kong. *Ann Intern Med*, 139: 715–23. DOI: 10.7326/0003-4819-139-9-200311040-00005.
76. de Wit, E., van Doremalen, N., Falzarano, D. & Munster, Vincent J. (2016). SARS and MERS: recent insights into emerging coronaviruses. *Nature reviews microbiology*, 14 (8): 523–534. DOI: 10.1038/nrmicro.2016.81.
77. Edwards, F., Lee, H. & Esposito, M. (2019). Risk of being killed by police use of force in the United States by age, race-ethnicity, and sex. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 116 (34): 16793–16798. DOI: 10.1073/pnas.1821204116.
78. Epstein, R., Blake, J.J. & González, T. (2017). Girlhood interrupted: the erasure of black girls' childhood. Washington, DC: Georgetown Law Center on Poverty and Inequality. URL: <https://www.law.georgetown.edu/poverty-inequality-center/wp-content/uploads/sites/14/2017/08/girlhood-interrupted.pdf>.tab
79. Gorbalenya, A.E., Baker, S.C. & Baric, R.S. (2020). Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus: the species and its viruses – a statement of the Coronavirus Study Group. *BioRxiv*. Published online Feb 11. DOI: 10.1101/2020.02.07.937862 (preprint).
80. Hardeman, Rachel R., Medina, Eduardo M. & Kozhimannil, Katy B. (2016). Structural Racism and Supporting Black Lives – The Role of Health Professionals. *New England Journal of Medicine*, 375 (22): 2113–2115. DOI: 10.1056/NEJMp1609535.
81. Hayden, F.G., Farrar, J. & Peiris, J.S. (2014). Towards improving clinical management of Middle East respiratory syndrome coronavirus infection. *Lancet Infect Dis.*, 14(7): 544-546. Doi: 10.1016/S1473-3099(14)70793-5.
82. Holshue, Michelle L., DeBolt, C., Lindquist, S., Lofy, Kathy H., Wiesman, J., Bruce, H., Spitters, Ch., Ericson, K., Wilkerson, S. & Tural, A. (2020). First Case of 2019 Novel Coronavirus in the United States. *New England Journal of Medicine*, 382 (10): 929–936. DOI: 10.1056/NEJMoa2001191.
83. Huang, C., Wang, Y. & Li, X. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The Lancet*, 395: 497–506.
84. Kalil, A.C., Metersky, M.L. & Klompas, M. (2016). Management of adults with hospital-acquired and ventilator-associated pneumonia: 2016 clinical practice guidelines by the Infectious Diseases Society of America and the American Thoracic Society. *Clin Infect Dis*, 63: 61–111.
85. Khwaja, A. (2012). KDIGO clinical practice guidelines for acute kidney injury. *Nephron Clin Pract*, 120: 179–84.
86. Kimball, A., Hatfield, Kelly M., Arons, M., James, A., Taylor, J., Spicer, K., Bardossy, Ana C., Oakley, Lisa P., Tanwar, S. & Chisty, Z. (2020). Asymptomatic and Presymptomatic SARS-CoV-2 Infections in Residents of a Long-Term Care Skilled Nursing Facility – King County, Washington, March 2020. *MMWR-Morbidity and Mortality weekly report*, 69(13): 377–381. DOI: 10.15585/mmwr.mm6913e1.
87. Lane, H. Clifford, Marston, Hilary D. & Fauci, Anthony S. (2016). Conducting clinical trials in outbreak

settings: Points to consider. *Clinical trials*, 13 (1): 92–95. DOI: 10.1177/1740774515618198.

88. Li, Q., Guan, X., Wu, P., Wang, X., Zhou, L., Tong, Y., Ren, R., Leung, Kathy S.M., Lau, Eric H.Y. & Wong, Jessica Y. (2020). Early Transmission Dynamics in Wuhan, China, of Novel Coronavirus-Infected Pneumonia. *New England Journal of Medicine*, 382 (13): 1199–1207. DOI: 10.1056/NEJMoa2001316.
89. Liu, C., Yang, Y. & Gao, Y. (2020). Viral architecture of SARS-CoV-2 with post-fusion spike revealed by Cryo-EM. *BioRxiv*. Preprint posted online March 5, 2020. DOI: 10.1101/2020.03.02.972927.
90. National Health Commission of the People's Republic of China. Chinese management guideline for COVID-19 (version 6.0). Feb 19, 2020. URL: <http://www.nhc.gov.cn/yzygj/s7653p/202002/8334a8326dd94d329df351d7da8aefc2/files/b218cfef1bc54639af227f922bf6b817.pdf> (accessed Feb 19, 2020; in Chinese).
91. Phelan, A.L., Katz, R. & Gostin, L.O. (2020). The novel coronavirus originating in Wuhan, China: challenges for global health governance. *JAMA-Journal of the American Medical Association*. Published online Jan 30. DOI: 10.1001/jama.2020.1097.
92. Ranieri, V.M., Rubenfeld, G.D. & Thompson, B.T. (2012). Acute respiratory distress syndrome: the Berlin Definition. *JAMA-Journal of the American Medical Association*, 307: 2526–33. Doi: 10.1001/jama.2012.5669.
93. Villar, J., Blanco, J. & del Campo, R. (2015). Spanish Initiative for Epidemiology, Stratification & Therapies for ARDS (SIESTA) Network. Assessment of PaO/FiO for stratification of patients with moderate and severe acute respiratory distress syndrome. *BMJ Open*, 5 (3). Doi: 10.1136/bmjopen-2014-006812.
94. Wang, D., Hu, B. & Hu, C. (2020). Clinical characteristics of 138 hospitalized patients with 2019 novel coronavirus-infected pneumonia in Wuhan, China. *JAMA-Journal of the American Medical Association*. Published online Feb 7. DOI: 10.1001/jama.2020.1585.
95. Wang, C., Li, W. & Drabek, D. (2020). A human monoclonal antibody blocking SARS-CoV-2 infection. *BioRxiv*. Preprint posted online March 12, 2020. DOI: 10.1101/2020.03.11.987958.
96. Wu, X., Nethery, R.C., Sabath, B.M., Braun, D. & Dominici, F. (2020). Exposure to air pollution and COVID-19 mortality in the United States: a nationwide cross-sectional study. URL: <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.04.05.20054502v2.tab>.
97. Wu, Z. & McGoogan, J.M. (2020). Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak in China: summary of a report of 72314 cases from the Chinese Center for Disease Control and Prevention. *JAMA-Journal of the American Medical Association*. Published online February 24, 2020. DOI: 10.1001/jama.2020.2648.
98. Yang, Y., Yang, M. & Shen, C. (2020). Evaluating the accuracy of different respiratory specimens in the laboratory diagnosis and monitoring the viral shedding of 2019-nCoV infections. *MedRxiv*. Preprint posted online February 17, 2020. DOI: 10.1101/2020.02.11.20021493.
99. Yang, X., Yu, Y. & Xu, J. (2020). Clinical course and outcomes of critically ill patients with SARS-CoV-2 pneumonia in Wuhan, China: a single-centered, retrospective, observational study. *Lancet Respir Med*. Published online Feb 24. URL: [https://doi.org/10.1016/S2213-2600\(20\)30079-5](https://doi.org/10.1016/S2213-2600(20)30079-5).
100. Xu, Z., Shi, L., Wang, Y., Zhang, J., Huang, L., Zhang, C., Liu, S., Zhao, P., Liu, H., Zhu, L., Tai, Y., Bai, C., Gao, T., Song, J., Xia, P., Dong, J., Zhao, J. & Wang, F.S. (2020). Pathological findings of COVID-19 associated with acute respiratory distress syndrome. *Lancet Respir Med*. Published online Feb 18. Doi.org/10.1016/ S2213-2600(20)30076-X.
101. Zou, L., Ruan, F. & Huang, M., (2020). SARS-CoV-2 viral load in upper respiratory specimens of infected patients. *New England Journal of Medicine*, 382: 1177-1179. Published online March 19. DOI: 10.1056/NEJMc2001737.

Інформаційні ресурси

1. Психологічний словник. URL : <http://surl.li/pvya>
2. Психологія в схемах, таблицях, коментарях. URL : <http://surl.li/nhocw>
3. Психологія. Підручники онлайн. URL : <https://pidru4niki.com/psihologiya/>
4. Словник термінів. Психологія. URL : <http://surl.li/qdflw>
5. Prometheus – Найбільша платформа онлайн-курсів в Україні. URL: <https://prometheus.org.ua/>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
7. <https://osnova.com.ua/trening-iz-formuvannya-komunikativnih-umin-i-navichok-zanyattya-iz-vpravami-ta-tehnikami/>.
8. <https://vseosvita.ua/library/embed/01006bk0-41de.docx.html>
9. <http://hklib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.
10. <http://pro.feko.com/post-name/286/> – федерація психологів-консультантів онлайн.

11. <http://upsihologa.com.ua/> – портал професійних психологів України «У психолога».
12. Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу: Наказ МОЗ України від 15.04.2008 № 199. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0577-08>
Google Академія: <http://scholar.google.com.ua>
13. International standards for the Treatment of Drug Use Disorders. Co-Editors : Andrew Thomas McLellan, PhD, Igor Koutsenok, MD, Vladimir Poznyak, MD, Gilberto Gerra, MD. – N.-Y, March, 2017. 90 p.
14. Про затвердження Загальнодержавної програми «Здоров'я-2020: український вимір». Режим доступу: http://moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20120316_1.html#2
15. Конвенція про права дитини // Права людини в Україні. Інформаційно-аналітичний бюлетень Українсько-Американського Бюро захисту прав людини: Вип. 18. Київ, 1996–1997.
16. “Стандартні правила щодо урівняння можливостей інвалідів: прийняті Генеральною Асамблеєю ООН на 48 сесії 20.12.1993р.(резолюція 48/96)”. Львів: Т-во “Надія”, 1998 р. 132 с.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти має відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перекладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування. При виконанні усіх видів завдань у випадку використанні штучного інтелекту здобувач має дотримуватися Політики відповідального, етичного та безпечного використання технологій штучного інтелекту (ШІ) у Приватному вищому навчальному закладі «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», розробленої для всіх учасників освітнього, наукового та адміністративного процесу.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів	
Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1	24
Змістовий модуль 2	36
Підсумковий контроль (теми 1-10) – екзамен	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів		
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	
64-73	D	Задовільно
60-63	E	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни